

mény szerint mér le és értékel. A megcsúfolt tekintély bátorságát veszítette, és Jézust – lelkipásztori „bölcsségtől” vezetve – mint „nagy Testvérünket és legjobb Barátunkat” próbáljuk elfogadhatóvá tenni. Húsvét döntő élménye tudatában megfeledekzhetünk-e arról a Krisztusról, akinek nevét hordozzuk a „keresztény” névvel és méltósággal, és akinek nevében minden imádságunkat zárjuk („aki élisz és uralkodik mindörökké”)? Feledhetjük-e az „ég felhőiben” vagyis apokaliptikus dicsőségben ítéletre érkező Urunkat, akinek halálát és feltámadását hirdetjük, amíg el nem jön? Eljövetele az idők végén közömbös lehet neked? Saját életed minden nappal elközelgő vége arra int: Imádjuk az Urat, aki Királya mindazoknak, akik itt a földön élnek.

Láttuk az ószövetségi szent iratokban a Messiást: hatalmas jogarát kinyújtja Sionból az Úr, hogy uralkodjék ellenségei felett, mert születése óta övé a királyi méltóság a szent hegyen (Zsolt 110,2-3). Előttünk áll az újszövetségi szent könyvekben „a dicsőség Atyja, aki nagyszerű erejét Krisztusban mutatta meg, amikor a halálból feltámasztotta, s a mennyben jobbjára ültette, minden fejedelemségnek, hatalomnak, erőnek és uralomnak, s minden néven nevezhető méltóságnak fölébe emelte, nemcsak ezen a világon, hanem az eljövendőben is” (Ef 1,17.20-21). Osztozunk a Messiás-király nevében és méltóságában mi megkeresztelt hívek, akik az Úr eljövételének boldog reménységében élünk itt Egyházában, mert tudjuk: „Az Atya mindeneket a Fiúnak lába alá vetett, őt magát pedig az egész Egyház fejévé tette. Az Egyház Krisztus teste és az ő teljessége, aki teljessé tesz mindenkben mindent” (Ef 1,22). Istennek örökösei, Krisztusnak társörökösei vagyunk. Előbb azonban szenvednünk kell vele együtt, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk. De ennek az életnek szenvedései nem mérhetőek az eljövendő dicsőséghez, amely majd megnyilvánul rajtunk! (Róm 8,17-18).

Hegyi György

AZ ÓSZÖVETSÉGI OLVASMÁNYOK SZEREPE A SZENTMISÉBEN

A II. Vatikáni Zsinat nyitottá tette az utat a teljes Szentírás használatához a liturgiában. A lelkipásztori tevékenység minden területén különleges elsőbbséget biztosított az Isten igéjének.

A Zsinat első okmányának kibocsátása óta több mint húsz esztendő telt el. Mit ért el a liturgikus megújulás? Van abban igazság, hogy ennyi idő kevés a hatékonyság leméréséhez. Főként ha számításba vesszük, hogy az utolsó reform a liturgia terén V. Piusz pápasága alatt, 1570-ben történt. Mit jelent ehhez a 4 évszázadhoz a közelmúlt 20–21 esztendő?

A Zsinat liturgiareformja sokak által és régen várt lépés volt: istentisztelet az anyanyelven. Ennek járható útja: „Úgy kell a szövegeket és a rítusokat kialakítani, hogy az eddigieknél világosabban táruljanak fel azok a szent valóságok, amelyeknek jelzésére szolgálnak.“ S mivel... „a Szentírásból tárul fel a cselekmények jele és értelme, ezért szükséges, hogy jobban érvényesüljön a Szentírásnak az a bensőséges és élő szeretete, amelyről... a rítusok tisztetreméltó hagyománya tanúskodik“ (Lk 24).

A Zsinat kívánalmai nagyrészt teljesültek. Elkészültek az új liturgikus könyvek. Három, illetve két éves szakaszra beosztva bőségesen tartalmazzák az üdv-történet kincsestárát, a Szentírás mindkét részét.

Hogyan néz ki mindez a gyakorlatban? Nem olyan szépen! Minden készen van, de a hívőseleg sok helyen mégsem hallja vasárnaponként mindhárom olvasmányt. Különösen az ószövetségi részeket nem. Sokféle a kibúvó. Aki akar talál is. Néhány a javából: Messze vannak azok már a keresztyén érdeklődéstől! A mai ember nem érti, vagy nem akarja érteni ezeket a régi történeteket! Tele vannak érthetetlen szimbólumokkal. Erkölcsi felfogásban is idegen világ az! Hosszúra nyúlik a liturgia.

Alig gondolunk a kijelentésre: A két szövetség egyet alkot. Sokszor nem tudunk mit kezdeni vele. A gyakorlatban „lebénultan“ tengődünk az előtt a gazdagság előtt, amit a Szentírás teljessége nyújt. Igaz lenne a mondás: A gazdagság megszegényít?

Liturgiánk mai helyzetét egyik zsinati teológussal így fejezhetnénk ki: A liturgia hasonlít egy gipszkötésben kínlódó élő, eleven emberhez, akit most igyekeznek megszabadítani a gipsztől. A testrészt elhált, kissé megbénult, megmerevedett. A kötés eltávolítása után eltart még egy ideig, hogy mozgásba jöj-jön és mozgása természetessé váljék. — Ugyanakkor a megmerevedett liturgia mozgásba lendült, új életerőt mutat. A bizonytalanság, a gyámoltalanság, mérész lépések és félrelépések után mondhatjuk: A külső reformok megtörténtek, új rítusok bontakoznak ki és élni kezd a liturgia.

A külső keret azonban még nem minden. VI. Pál pápa már 1967-ben kijelentette: „Itt az idő, hogy a külső változások megtörténtével a liturgia a jámborság, a lelkiélet iskolája legyen.“ Ezt mozdíthatja elő mindenekelőtt a két szövetség mélyebb összefüggéseinek keresése a szentmise szövegeiben. Lelkiségünk erősödik, ha felfedezzük és alkalmazzuk, hogy mit mondanak ezek a szemelvények Istenről, Jézus Krisztusról, az Egyházzól, a világról és saját magunkról. A cél az, hogy az Írások lelki tartalma domborodjék ki és ezáltal „Isten népe“ jobban otthon érezze magát az Egyház liturgikus ténykedéseiben. Ebből a szempontból a liturgiareform hitkérdés is. Ezért kell azon fáradozni, hogy az ószövetségi részletek is használatba jöjjenek a szentmisén. A liturgia történetére vetett néhány pillantás és a tartalmi összefüggések meggondolása hathatós ösztökélés lehet, hogy minél inkább értékeljük a szentmise ószövetségi olvasmányait.

A történelem tanúsága

1. A zsinagógai istentisztelet ráütötte a bélyegét az első keresztény közösségek liturgiájára. A hívők nagyrésze zsidó eredetű volt; Jézus maga is hirdette, hogy betölteni, nem pedig megszüntetni jött az Írásokat. Az evangéliumok és az apostoli levelek is állandóan utalnak a mózesi és prófétai tanításra. Nem felesleges tehát felidézni, hogy milyen volt a zsinagóga istentisztelete.

Az összegyűlt közösség első helyen a Második Törvénykönyv (MTörv 6,4-7) szavait hallotta és zsoltárokat énekelt. Majd kigöngyölték a Tóra tekercsét és végigvitték a termen. A jelenlevők tiszteletüket fejezték ki. A tekercs maga kb. 80–100 cm magas volt. A Tórát hordozó férfi nyomában haladt egy fiatal fiú. Ő vitte a másikat, kisebb tekercs. Ennek a magassága kb. 30 cm volt és a próféták írásait tartalmazta. A zsoltáréneklés után először a Tórából olvastak föl, mégpedig hét személy. Az olvasás nem szemelvényes, hanem folytatólagos volt. Jézus korában a teljes Tóra felolvasása három évig tartott, ma kb. egy esztendő vesz igénybe. A Tóra olvasása után ismét zsoltár következett, majd a próféták írásaira került sor. A kiválasztott szöveg általában összefüggőt a Tóra témájával, példa-mintának is számított.

Beszédes jelkép volt a tekercs nagysága: a nagy Tóra – a Mózesnek adott isteni kinyilatkoztatással, a kis Haftara – a prófétai tanításokkal. Sajátosságok emelte még a felolvasók száma: többen végezték a Tóra-olvasást.

A zsidóknál mai napig érvényes szabály, hogy közösségi istentiszteletet csak akkor szabad tartani, ha legalább tíz felnőtt férfi van jelen. Így érthetjük meg, milyen jelentősége van Jézus szavainak: „Ahol ketten-hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” Az Írásoknak kijáró tisztelet visszatükröződik a szentmisében is: az evangéliumot ünnepélyesen visszük felolvasásra, megtömjénezzük, sőt meg is csókolhatjuk.

2. „A régi örökség megtalálható – mondja Jungmann (Missarum Solemnia I) –, a próféták és a törvény kettősségében, amely a különböző keresztény olvasmánybeosztás alapját képezi, valamint az olvasmányok közötti ének megőrzésében.”

Az első időkben a keresztények is eljártak a jeruzsálemi templomba, csak a kenyértörést végezték házanként. A misszionálás és a zsinagógával való fokozatos szakítás lassanként külön istentiszteletet hozott létre, bár végső soron és nagy vonalaiban sokat megőriztek a régi rendből.

A IV. század végén összeállított Apostoli Konstitúciók könyvében (VIII. fej.) olvassuk: Amint kétféle olvasmány volt szokásban a zsinagógában, egy a Törvényből, egy pedig a prófétákból, úgy az Újtestamentumban mi is két olvasmányt veszünk, és pedig az apostoloktól és az evangéliumból. – A régi Észak-Afrika-i liturgia is csak ezt a külső hasonlóságot őrizte meg; két olvasmányt ír elő: az apostoli leveleket és az evangéliumot.

Egyéb rítusokban azonban egész sor más beosztásról van tudomásunk. Massilai Salvián († 480 után) leírásából tudjuk, hogy a gót istentiszteleti rend-

nél hármassal beosztást követtek. Egy olvasmány a prófékból, egy az apostolokból és a harmadik az evangéliumból hangzott el. Ulifila († 383) gót püspök a nép nyelvére fordította a Szentírást. Azt akarta, hogy mindenki megérthesse, és ezáltal mélyebben gyökerezzenek meg a kereszténység. – Klaus Gamber (Liturgia übermorgen, Freiburg, 1966) megállapította, hogy a IV. századi liturgiára szinte mindenfelé a gót liturgia nyomta rá a bélyegét a maga három olvasmányával. A hívők tevékenyen bekapcsolódtak az Isten igéjének a meghallgatásába, mert hirdetése anyanyelvükön történt.

Aranyszájú szent János szintén említi a három olvasmányt a liturgiában: az első olvasmány a próféták könyveiből, a második az apostoloktól, a harmadik az evangéliumból. Az első olvasmány után zoltárt énekeltek, a második után pedig Alleluját zoltárversekkel.

Ebben a korban a nyugati országokban szintén jelentős a gallikán liturgia. Szt. Hiláriustól († 367) származik első misekönyvük. Az olvasmányok rendje itt is három szentírási szövegből áll: az első az Ószövetségből, a második az apostoli levelekből és végül az evangéliumból. Az első olvasmány után három fiatal énekelte a „Három ifjú énekét”, az apostoli levelek olvasását pedig választos zoltárénekek követték. Az evangélium hirdetése ünnepélyesen ment végbe: a diakónus énekelte. Az ambót hét gyertyatartós fiú állta körül.

Ez a pár történelmi utalás is megérteti, hogy miért jelöl ki az új, 1969-i liturgikus reform három olvasmányt vasár- és ünnepnapokra. A húsvéti időt kivéve pedig az első olvasmány mindig az Ószövetségből van. A húsvéti örömhír kifejezett ünneplése a szövegválasztásnál is újszövetségi szemelvényeket ajánlott erre az ünnepkörre, jóllehet az Apostolok Cselekedeteinek legjelentősebb „prédikációi” éppen arra épülnek föl, hogy az ószövetségi írárok Jézusban teljesedtek be. Több vasárnapon az apostoli írásokból vett szöveg (második olvasmány) „megközelítően” folytatólagos olvasmányt alkot. Az ószövetségi szemelvényeknél csak a nagyböjti vasárnapoknál találunk bizonyos folytatólagosságot, egyébként az evangéliummal való összefüggés volt a választás fő mércéje. Éppen ezért az ószövetségi olvasmányok – legalább is a reform szellemében – többet nyújtanak a vasárnapi evangéliumok megértéséhez és elmélyítéséhez, mint az aznapra jelölt apostoli írárok.

Tartalmi összefüggések

Amikor általában, a szentmisén kívül olvassuk az Ószövetséget és összefüggését keressük az Újszövetséggel, mindenekelőtt rádöbbenünk az üdvtörténet mélységeire. Észre vesszük Isten tervét az emberiséggel, Izraellel, tervének beteljesülését Jézus Krisztusban, Egyházában. Az Ószövetség Krisztus életének és tetteinek „előtörténetét” hagyományozta ránk. Az Isten ószövetségi népe sorsában pedig az egyház jellege és története vetíti előre magát. Az Egyház elsősorban azért adja kezünkbe az Ószövetséget, mert benne már az Új van elrejtve. Szent Ágoston felismerése: Az Ószövetség is Jézusról beszél! Erre

maga Jézus figyelmeztet: „Ha Mózesnek hinnétek, nekem is hinnétek, mert hisz rólam írt” (Jn 5,46). – Ugyanakkor az Újszövetség fényt vet mindarra, amit Jézus jövelele előtt Isten már kinyilvánított. A kettő kölcsönösen megvilágítja egymást, mert az egészben az egy és ugyanazon Isten szól hozzánk. Az egyes könyvek és fejezetek gazdagsága segít a helyes összkép kialakításához.

Ennek ellenére nemegyszer támad bennünk némi megütközés, amikor az ószövetségi szemelvényeket olvassuk. Fennakadunk az idegen gondolatokon, szokásokon, amelyek nem illenek bele megszokott keresztény tanításunkba. Ezért a szentmise szövegeinek olvasásánál, elmélkedésénél újra meg újra át kell gondolnunk, hogy mit is várunk ettől a könyvtől, hogyan kell néznünk ezt a könyvet. Ezenfelül különös figyelemmel kell kísérnünk a két olvasmány összefüggéseit, kiegészítő szerepét. Igen sok evangéliumi rész csak az ószövetségi szemelvény elemzésével nyeri el teljes gazdagságát. Máskor az evangéliumi szakaszhoz kapunk emberközi példát Ábrahám, Mózes vagy Dávid történetén keresztül. – Az ószövetségi olvasmányok elhanyagolása hihetetlen kincstől foszt meg minket és híveinket. Az alábbiakban csak néhány értékre szeretnénk rámutatni.

Régóta hangoztatjuk, hogy a kinyilatkoztatás fokozatosan bontakozik ki. Az isteni parancsok, tanítások fokozatosan járják át az emberiséget. A kinyilatkoztatás nemcsak tájékoztatás Istenről, titkos igazságok feltárása, amelyeket egyszerűen el kell fogadnunk, hanem történelmi eseményekben megnyilvánuló isteni működés. A kinyilatkoztató Isten személyes közösségre akar felemelni, amelyben nemcsak „tudunk” valamit Istenről, hanem közelségének örvendünk. A kinyilatkoztatás célja, hogy ne önmagában tekintsük a világot és benne az embert, hanem összhangban az Istennel és ezáltal felismerjük milyen szerepet szán Ő nekünk. Úton járók vagyunk, ezen az úton kapunk megvilágításokat, tisztulunk, válunk alkalmasabbá az Istennel való egyesülésre.

Micsoda távlatokat nyit meg ezen a téren a választott nép története, életútja. Ezen sem volt minden aprólékosan eltervezve, Ábrahám sem tudta világosan, hogy később mit is kell tennie. Folyton keresnie kellett az egy igaz Istent és az ő akaratát. Hasonlóképpen a pusztai vándorlás részletei sem voltak előre megbeszélve. Isten elkíséri Izraelt történelmi útján, vele van kezdettől fogva, de a népnek fel kell ismernie jelenlétét, irányítását. Isten segítő jelenléte olyan tapasztalat, amelyet nem lehet kitörölni a nép tudatából, magatartásának értelmezéséből. Az ószövetségi kinyilatkoztatás főképpen tettekben történt. Isten volt az, aki olyan tetteket vitt végbe, amelyekre senki más nem képes. Gondoljunk csak az átkelésre a Vörös tengeren, a csodás táplálékokra a sivatagban . . . Ahogy mi nem feledhetjük el életünk kegyelmi óráit, az Istennel való találkozás perceit, úgy a választott nép emlékéből sem lehetett kitörölni Istennel való találkozásának döntő mozzanatait.

Ebben az összefüggésben érdekes elolvasni pl. a B év 18. vasárnapjára kijelölt olvasmányokat. A Kivonulás könyve (Kiv 16,2-4.12-15) a pusztai vándor-

lást is tárgyalja, s ehhez tartozik a nép csodálatos táplálása. A kemény sorsban, a kies úton a nép zúgolódik, de Isten ennek ellenére nem hagyja cserben. A csoda azonban abban áll, hogy Mózes kérésére és nagy mennyiségben kapnak eddig ismeretlen ételt. Mert a Sinai félszigeten a tamarix mannifera nevű fa levelei tetűszűrőre – tehát nagyon is „természetes módon” – váladékot bocsátanak ki, amely az éjszakai hidegben megkeményedik, de 22 fokon (tehát kb. de. kilenc óra körül) elolvad. Hasonló az Afrikából átvonuló fűrjek sereges fogaása. A tavaszi és őszi vándorlásokor a Sinai félszigeten pihennek meg, s ilyenkor könnyű zsákmány lesznek.

Az evangéliumban (Jn 6,24-35) Jézus (31 v) egyrészt utal a népies hiedelemre, hogy a messiási időkben majd újra manná-t fog kapni a nép. Másrészt (32 v) figyelmezteti hallgatóit, hogy nem Mózes tett ott csodát, hanem Isten! Tehát a manna csak bizonyos szempontból „égi kenyér”. Az alap gondolatot azonban elfogadja és magára alkalmazza. Emlékezteti a népet, hogy itt nagyobb van mint Mózes (vö. MTörv 18,15). Bizonyítéka a rabbiktól használt midrás formáját ölti magára; külön hangsúlyt ad neki a „Bizony, bizony” formulával. – Hallgatói azonban szinte csak az anyagi oldalt látják szavaiban (vö. 30 és 34 vv.) s nem értik meg, hogy Jézus az igazi mennyei kenyér.

Tagadhatatlan, a lecke (Ef 4) is kapcsolható az evangéliumhoz. De az olvasmány gazdagabb értelmezést nyújt „Teljesebb összhangban” áll a két szöveg – az Istentiszteleti Kongregáció szerint (Ordo Lectionum Missae. A Szentmise olvasmányai. A vasárnapok „A” sorozata . . . Bp. 1971 8. o.)

Mind az Ó- mind az Újszövetség Isten ismeretére akar elvezetni. A Szentháromság titkának kinyilatkoztatásával nem is sejtett mélységek nyílnak meg szemeink előtt. Ennek ámulata néha felejteti velünk az ószövetségi Isten-kép jelentőségét, vagy a kegyetlen, büntető, néha vérszomjas despotára emlékeztet. Ebben a felfogásban marad meg nem egyszer még a Bibliát forgató hívő is. Mintha az Ószövetség nem ismerné a szerető, gondoskodó Istent. Pedig itt találjuk meg a teremtő és szerető Isten fogalmának keresztény gyökereit.

Kiváló példát találunk erre az A év Szentháromság vasárnapi olvasmányában (Kiv 34,4-9). Isten kinyilatkoztatja magát, megengedi, hogy az ember láthassa, hallhassa. De ehhez Ő száll le az emberhez, s valamiképpen, a felhőben mégis rejtve marad. Ő kiáltja az embernek a saját nevét: Úr, irgalmas, kegyes . . . A zsidó Talmud a 6–7. versből vezeti le Isten 13 tulajdonságát, bár közvetlenül a szövegből ezt nehéz bizonyítani. Mindenesetre kitűnik Isten háttérben való fősége és szeretete: bűne ellenére nem veti el a népet! A szöveg azt is érezteti, hogy Isten azért jár el így népével, mert Mózes kegyet talált előtte, imádkozott népéért. Ő megerősödik magatartásában: leborul és újra könyörög, hogy Isten ne vesse el választottját.

Aki felfogta, mennyire szereti Isten az embert, az érti meg, hogy képes Fiát is elküldeni – ami az evangéliumi szemelvénnyel központi gondolata. Ezen a sze-

reteten keresztül tárul fel Isten benső élete s nyilvánul most meg a Háromság második Személyében. Jézus az Atyát kinyilatkoztatva magát is kinyilatkoztatja. Onnan felülről való, de mégis az emberekkel járja életútját. Aki viszont nem hisz a kinyilatkoztatott szeretetben, az máris ítéletet von magára. – Az Újszövetség Isten-képe sem egy „gyenge, puhány” Istenről beszél. Irgalmas, mint az Ószövetségben, de most is megkívánja a hitet.

Mózes második könyvének fentebbi részlete (Kiv 34,4-9) tanúskodik, hogy Isten mindig hűséges népéhez, bár ők sokszor nem állták meg a helyüket. Isten hűséges könyörületében rejlik a messiási ígélet kulcsa. A Messiást váró reménységnek hosszú a története az Ószövetségben. Határkövet jelent a királyság gondolatának bevezetése. Az elején Izrael számára lehetetlennek tűnik, hogy ember uralkodjék Isten kiválasztott népe fölött. Egyetlen királyt ismernek el: a köztük élő Istent. Később is csak Istentől kiválasztott, prófétától felkent, Isten lelkével eltelt uralkodót várnak. A király számára Isten állandó segítségét ígérte. Ő volt Isten segítőkész jelenlétének megtestesítője a nép számára.

Izrael soha sem feledte el a király ideális képét, akkor sem amikor maguk a királyok megfeledeztek erről és abba a kísértésbe estek, hogy a pogány uralkodókhoz hasonlóan zsarnokoskodjanak és a bálványoknak áldozzanak.

Amikor megszűnt a Dávid házából származó királyok uralma, a nép fokozott feszültséggel várta az Istentől választott uralkodót. A remény nőtön-nőtt az iránt, akinek jönnie kell, hogy megszabadítsa a népet és helyreállítsa Isten országát.

Ezek az ószövetségi szövegek Krisztusnak, a Messiásnak személyét is mélyebben megvilágítják. Egyszersmind megmagyarázzák, hogy hogyan ismerheték fel a zsidók a jövőendő Messiást. Az új olvasmányrend számtalan Jézusra vonatkozó, benne beteljesülő szemelvényt hoz. Elsősorban az adventi idő ószövetségi szövegei tűnnek ki ezen a téren: a C év első, az A év második, harmadik és negyedik, és a B és C év negyedik adventi vasárnapján. Főként Izajás prófétától kapunk részleteket, de Sámuel II, és Mikeás is szerepel. Az évközi vasárnapok közül példaként megemlítjük a B év 7-et és az A év 14-et, végül pedig a Krisztus Király ünnep B sorozatát.

Már a mózesi könyvekben (vö. Szám 20,4; MTörv 23,1) majd Nehemiásnál (Neh 13,1) „Isten közösségének” hívják Izraelt. Ezért mondja a Zsinat a „pusztában vándorló, test szerint való Izraelt . . . Isten egyházának” (LG). Törzs, nemcsak előkép. Rajta keresztül sokmindent megtanulhatunk, hogyan és miként kezeli, vezeti Isten az ő népét.

Izrael, az Ószövetség egyháza, történelmének kezdetén megtapasztalta Isten közelségét. A szövetségkötés elsősorban az Úr választása, de a nép is felel, kifejezi ragaszkodását Istenhez, akaratahoz. A későbbiekben lépten-nyomon annyira áthágja az Úr törvényeit, hogy történelmét inkább a „bűnök, hűtlenségek történetének” lehetne mondani, nem pedig üdvtörténetnek. Mindezek

ellenére a szövetség marad Izrael életének legfőbb indítéka és mércéje. Valami feloldhatatlan sóvárgás és töretlen remény húzódik végig a nemzedékek során, hogy a nép végül is kiteljesedik Istenben.

Ismét számos olvasmányban szemlélhetjük, hogyan vezeti népét az isteni Pásztor, hogyan tisztogatja és szenteli meg, hogy jel lehessen a többi nemzetnek. Példának vehetjük az A év 3. és 11. és a B év 11. és 16. évközi vasárnapját, a Jézus Szíve ünnep A és C sorozata mellett. De érdemes megállni a B év vízkereszt-i olvasmányánál és evangéliumánál is (Iz 60,1-6 és Mt 2,1-12).

Jeruzsálem elpusztult (Kr. e. 586), a nép, ország, állam, templom minden odalett; keserű tapasztalat. Emberileg nem várhattak semmit. A próféta, Tritolzajás mégis a dicsőséges helyreállításról beszél. Reményt kelt övéiben, mert az Úr nem hagyta el népét. Már a messiási Jeruzsálem áll lelki szemei előtt. Ebben a pogányok (4–6 v.) is elismerik Istent és gazdaggá teszik a választott népet. Mindez Isten ajándéka, evvel ad új célt, értelmet az újjászülető közöségnek.

Ami az Ószövetségben még foglalt, beteljesedik az Újban, Jézus Krisztus megjelenésével. Az ő csillagát (vö. Szám 24,17) látják meg messzi napkeleten is. A népek jönnek már bölcsőjéhez; ahhoz, aki Betlehemben, Dávid házából született, de aki mindenkihez szólni akar, mindenkit vár magához. Máté szerint Jézus első hódolója a pogány világból érkeznek, ők lesznek a Messiás első hirdetői, népének tagjai.

A nép Istenhez tartozásának tudata vet fényt Izrael viszonyára a világhoz, a többi népekhez. Ezen az úton az Ószövetség olvasmányai segítik a világ helyes megértését is.

Izraelnek a környező népekhez való kapcsolatát egyrészt harc jellemzi, amellyel azonban alapjában véve az idegen, helytelen vallási befolyások ellen küzd. Másrészt azonban nem zárkózik el a szomszédos népek kultúrája elől. Ebből a kettősegből sajátos mérték adódott. Kritikusan fogadta be és ítélte meg az idegen eszméket. A felbukkanó új dolgokban meg akarta különböztetni: Mi az Isten akarata és mi nem egyeztethető evvel össze. Ebben, a gyakran kemény küzdelmet jelentő életszemléletben jelentős szerepet kaptak a próféták: ők a nép élő lelkiismerete. Ők tanítják a népet, hogy a világot és a világban levő minden dolgot csak mint Isten teremtményét nézze. Főként pedig az életet tekintse Isten adományának.

Útmutatásuk számunkra is tanulság. Vajon nem akarja Isten, hogy mi is „más szemmel”, a hit szemével nézzük a világot, a kultúrát, mindent ami csak körülvesz? A C év 2. évközi vasárnapja segít ennek átelméLKedésében.

Izrael újra visszanyeri dicsőségét a népek között (Iz 62,1-5). Olyan boldog lesz, mint amikor még Jahve szűzi mennyasszonya volt. – Jézus kifejezetten is mutatja, hogy minden értéket elfogad, elmegy a lakodalomba is; de mindezt új értékrendbe emeli (Jn 2,1-12).

Végül az ószövetségi olvasmányok sokat segíthetnek, hogy mélyebben megérthessük önmagunkat és a helyes utat tudjuk követni.

Az Ószövetség kevésbé idealizálja a személyt. Az embereket úgy festi le, ahogy vannak: nagyságukkal és szegénységükkel, hivatástudatukkal és bűneikkel együtt. Másrészt nem is annyira az egyént tekinti fontosnak, hanem Isten népének tagját látja a másokban. Az Isten előtti élet az embertárssal és embertársért való életet is jelenti. Egyszersmind merész kérdéseket vet föl Istenhez és embertársainkhoz való kapcsolatainkról. Gondoljunk csak Izsák feláldozására, Saul elvetésére, Nátán próféta Davidnak mondott intelmére, vagy a C év 18. vasárnapjára kijelölt szövegekre (Prédikátor és Lukács). Mindez nem melőzhető tükör és figyelmeztetés a helyes út és mérték kereséséhez.

Az Ószövetség legtöbbször számára még rejtett kincseskamra. Pedig Jézus „tankönyve” az Ószövetség volt. Legalább annyit jelentett neki mint nekünk az Újszövetség. Minden cselekedete és imája annak a szövetségnek jegyében folyt le, amit Isten népével kötött s amelyet ígéretéhez hűen, soha meg nem szegett. Ezért az Atyába vetette minden reményét, a Vele való szövetségre építette életét, ennek betöltésére áldozta föl magát. S éppen ezzel a feleletével lett az Újszövetség megalapítója, amelyben az ember Ővele, Jézussal, az ő kegyelméből szintén hű maradhat az Atyához. Ám a maga teljességében az Új csak úgy közelíthető meg, ha az Őt is tanulmányozzuk és magunkévá tesszük, hisz Jézus ennek a betöltője, kulcsa.

Békési István

ISTENI KINCS A TÖRÉKENY CSERÉPEDÉNYBEN

Amerika és Kanada katolikus közönsége, de mondhatnánk: Amerika és Kanada összlakossága sőt a világegyház is ismeri Fulton J. Sheen nevét. Először az ún. Catholic Hour, a katolikus óra vasárnap esti rádió adás sorozatban hallották évtizedeken keresztül, majd a képernyőn látták Amerika eddig egyik legnagyobb szónokát, a televízió hőstét.

Őnéletrajza címének az ismert „szentpáli kedves kitétel” választotta. Lelki gyakorlatokon, papoknak, nővéreknek és híveinek sokszor említette, hogy a „kincset, a kegyelmet cserépedényben hordjuk”. Az embert, az emberiség életét, mint az isteni és emberi erők küzdelmét, harcát és kibontakozását szemlélte. Tudatában volt, hogy ebben neki is felelős rész jutott.

A családi kör mély Mária-tiszteletét kisgyermek korától szívébe csepegtették és egész életét jellemezte. Ehhez járult tanulmányi éve folyamán bensőséges kapcsolata az Oltáriszentséggel. Ő maga ebben a kettőben látta életé